

Monumentnummer*: 516331

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 05 maart 2001
Kadaster deel/nr 82758/16

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Wommels	Súdwest-Fryslân	Fryslân

Locatiennaam	Locatieomschrijving
Wommels	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Wommels	A			1849

Omschrijving**

Inleiding

De verschijningsvorm van het WOONHUIS, behorende bij het kaaspakhuis, dateert grotendeels uit de periode 1890-1905. Het huis is gebouwd in een Ambachtelijk-traditionele bouwstijl die is verlevendigd met 'stukadoors-Eclecticisme'. De verbouw van de woning is misschien uitgevoerd door dorpstimmerman Durk Wijma: daarbij zijn de gevels en de kapvorm gewijzigd. De hoofdstructuur van het pand, bestaande uit een gang langs de noordgevel, waaraan de verschillende kamers liggen, is waarschijnlijk ouder. Vermoedelijk verbergt het stucwerk de wijzigingen in de gevels. Het pand is oorspronkelijk gebouwd als kaaskoopmanswoning; het laatst als zodanig bewoond door Leendert Feitsma: het woongedeelte was beneden; de kaaszolder boven. De vroegste datum (1890) van de verbouw wordt bepaald door de bouw van een, wegens te geringe monumentale niet van rijkswege beschermd, pakhuis achter (ten oosten van) het woonhuis, vermoedelijk omstreeks 1890. De bouw van het naastgelegen, wel van rijkswege beschermd, pakhuis (1905) is het uiterste jaar waarin de woning kan zijn verbouwd.

Het woonhuis stond vroeger aan de rand van het dorp op een strategische plek, namelijk het kruispunt van twee verkeersaders: de Bolswardertrekvaart en een ontsluitingsweg vanuit het dorp in westelijke richting. Aan de Bolswardertrekvaart ligt een betonnen kade met betonnen bolder.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De zuidelijke zijgevel en de achtergevel zijn gewijzigd en zijn voor de bescherming van rijkswege van ondergeschikt belang. Het INTERIEUR valt buiten bescherming van rijkswege, evenals de aanbouwen naar het achtergelegen eveneens niet beschermde oostelijke pakhuis.

Omschrijving

Het woonhuis heeft een rechthoekige plattegrond en staat met de voorgevel aan de westzijde op het water georiënteerd. Het is opgetrokken uit Friese gele baksteen en wordt gedekt door een afgeknot zadeldak met zwarte gesmoorde gegolfde Friese pannen. De noordelijke zijgevel en voorgevel zijn bepleisterd met portland.

Het vlakke pleisterwerk is verlevendigd door het lichte reliëf van imitatie-tectonische elementen, zoals neggeblokjes en aanzet- en sluitstenen, sierlijsten die zijn opgeruwd of zijn voorzien van uitgerekte diamantkoppen, en imitatie natuursteenbekleding. De vier sluitstenen in de eerste bouwlaag zijn versierd met vruchten.

De noordwesthoek van de gevel is aan de west- en noordzijde geopend door rondboogportalen; de inpandige portiek is aan de westzijde afgesloten door een eenvoudig smeedijzeren hekje. De gevels in de portiek zijn uitgevoerd in schoon metselwerk.

De voorgevel is horizontaal geleed door een plint, banden langs onder- en wisseldorpel, een eenvoudige cordonlijst en een band ter hoogte van de goot en onder het gevelfronton. De geveltop is verbijzonderd door uitkragende hoekpenanten en een aanzet voor de waterlijst, alsmede door penanten op consoles over de geveltop, waarin een rondboog en twee rondboogvensters; het geheel wordt beëindigd door een fronton, bekroond met een basement waarop een korte obelisk. Aan de voorgevel smeedijzeren sierankers.

De lichtopeningen bestaan uit H-vensters; in de eerste bouwlaag onder een rechte afsluiting, in de geveltop onder een halfronde afsluiting met siermetselwerk (keperverband: geel, zwart, rood) in het trommelveld. Alle vensters hebben bruine geglaazuurde lekdorpeltegels.

De noordgevel is blind en de bepleistering imiteert natuursteenbekleding.

Waardering

Het woonhuis in Ambachtelijk-traditionele bouwtrant, in de periode 1890-1905 verbouwd en verlevendigd met 'stukadoors-Eclecticisme', vermoedelijk door de dorpstimmerman Durk Wijma, is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van de sociaal-economische ontwikkeling, namelijk de opkomst en bloei van de kaashandel in het weidegebied van Friesland;
- als architectonische vertaling van de bloei van de kaashandel door de functiewijzigingen die het woonhuis heeft ondergaan;
- vanwege de bijzondere ornamentiek van het woonhuis;
- als hoofdobject van een historisch gegroeid complex dat is verbonden met de kaashandel;
- vanwege de historisch-ruimtelijke relatie van het woonhuis met land- en waterwegen, in het bijzonder door de ligging bij de loskade;
- vanwege de redelijke mate van herkenbaarheid van het exterieur.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis